УДК 657.2
JEL Classification: D24, H32, L29

Жадан М.І.,
канд. екон. наук, доц. кафедри обліку і оподаткування,
Бажанов А.О.,
Запорізький національний технічний університет

ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ – ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Постановка проблеми. Собівартість продукції (робіт, послуг) є одним із найважливіших показників ефективності функціонування підприємства. Це зумовлено тим, що в собівартості акумулюються витрати, які підприємство здійснює в процесі виробництва і реалізації продукції. Як наслідок, рівень витрат і використання ресурсів зумовлює фінансовий результат підприємства та рівень його економічної безпеки. Одночасно аналіз витрат, що формують собівартість продукції, є важливим фактором системи управління підприємством. Даний аналіз дає змогу визначити тенденції зміни собівартості, оптимальність її структури, відхилення фактичних витрат від планових, виявити резерви її зниження [1, с. 124].

Актуальність дослідження полягає в тому, що аналіз собівартості продукції дозволяє забезпечити оптимальне співвідношення в моделі «витрати – об'єм виробництва – прибуток».

Оптимальність цих складових зумовлює стійкий фінансовий стан підприємства на ринку та його економічну безпеку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження структури витрат, їх обліку, системи управління та їх оптимізації знайшли відображення в наукових роботах зарубіжних та вітчизняних авторів. Серед них: Е. Брігхем, Дж. Шанк, А. Захаров, А. Зюкін, А. Бородкін, Е. Гончарова, А. Гальчинський, А. Чандлер та ін. Безпосередньо аналіз методів оптимізації витрат, формування системи управління витратами знайшли своє відображення в наукових працях О. Коваленко, С. Осьмак, А. Довга, В. Остряніна, Г. Кононова, Т. Яровенко, М. Корінько та ін. Заслуговують на увагу і монографії таких авторів, як: Л. Донець та Н. Ващенко, С. Ніколаюк та Д. Никифорчук, М. Заперкляний та О. Мельников, в яких комплексно та системно розглядаються питання сутності, складових елементів, критеріїв та показників економічної безпеки підприємства. Розгляд питань факторного аналізу раціональності структури витрат та їх впливу на рівень економічної безпеки підприємства є теж досить поширеним, проте остаточно невирішеним. Особливого значення це питання набуває в умовах управління витратами за технологією «ощадливого споживача», сутність якої полягає в тому, що розмір витрат оцінюється споживачем, а не виробником.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз впливу елементів собівартості продукції на ціну реалізації та фінансовий результат, який лежить в основі економічної безпеки підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Управління витратами – це складний багатоаспектний та динамічний процес, що включає управлінські дії, метою яких є досягнення високого економічного результату діяльності підприємства. В сучасних умовах управління витратами означає створення єдиної, раціональної чітко та безперебійно функціонуючої системи з певними цільовими установками та взаємопов'язаними елементи.

Система управління витратами має функціональний та організаційний аспект. Вона включає такі організаційні підсистеми, як пошук і виявлення факторів економії ресурсів; планування витрат за видами; облік і аналіз витрат; стимулювання економіки ресурсів і зниження витрат [2].

Існує цілий перелік методів управління та оптимізації витрат. До них можна віднести:

– функціонально-вартісний аналіз;
– таргет-костінг;
– стандарт-костінг;
– just-in-time («точно-в-строк»);
– метод збалансованості.

В даному випадку немає необхідності давати їм характеристику, зазначати позитивні та проблемні сторони вищеперерахованих методів. Всі вони мають право на практичне використання і з розвитком економічних методів управління їх застосування призводить до раціоналізації структури витрат підприємства. Однак, питання виміру рівня впливу факторів на результативний показник в досліджуваних економічних процесах не може бути виміряний без факторного детермінованого аналізу, під яким слід розуміти «…методику комплексного і системного вивчення та виміру впливу факторів на величину результативних показників» [1, с. 126], що характеризують ступінь економічної безпеки підприємства.

Перш за все, необхідно класифікувати витрати підприємства, які формують собівартість продукції. Згідно П(с)БО 16 «Витрати», це є зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, що призводять до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками) [3]. Виходячи з даного визначення, витрати можна розглядати як суму ресурсів, витрачених на виробництво продукції, тобто як вартісну оцінку спожитих у процесі виробництва матеріалів, палива, основних засобів, трудових ресурсів, фінансових активів та інших витрат [4, с. 111]. Отже, система управління витратами, з метою їх зниження, повинна надати змогу отримати інформацію про їх кількісну оцінку в собівартості продукції. Такий підхід дасть змогу реагувати керівництву підприємства на відхилення фактичних витрат від встановлених нормативів.

За способом перенесення вартості на продукцію виробничі витрати поділяються на прямі та непрямі.

Прямі – це витрати, які можуть бути віднесені безпосередньо до певного об'єкта витрат економічно можливим шляхом. До прямих витрат належать витрати, пов'язані з виробництвом окремого виду продукції (прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці тощо), які можуть бути безпосередньо включені до її собівартості.

Непрямі витрати – витрати, що не можуть бути віднесені безпосередньо до певного об'єкта витрат економічно можливим шляхом. До них належать витрати, пов'язані з виробництвом кількох видів продукції (загальновиробничі), що включаються до виробничої собівартості за допомогою спеціальних методів. Непрямі витрати утворюють комплексні статті калькуляції, які відрізняються за їх функціональною роллю у виробничому процесі [5, с. 219].

Витрати класифікують також на явні і неявні (імпліцитні). До явних належать витрати, що набувають форми прямих платежів постачальникам факторів виробництва і проміжних виробів. До

числа явних витрат входять зарплата робітників, менеджерів, службовців, комісійні виплати торговим фірмам, виплати банкам та іншим постачальникам фінансових і матеріальних послуг, оплата транспортних витрат тощо.

Неявні (імпліцитні) витрати– це альтернативні витрати використання ресурсів, що належать власникам фірми або перебувають у власності фірми як юридичної особи. Такі витрати не передбачено контрактами, обов'язковими для явних платежів; їх не відображають у бухгалтерській звітності, але від цього вони не стають менш реальними. Отже, імпліцитні витрати будуть дорівнювати можливості одержання грошових платежів за здавання цього приміщення кому-небудь в оренду [1, с. 156].

За ступенем впливу обсягу виробництва на рівень витрат вони поділяються на змінні та постійні.

До змінних належать витрати, абсолютна величина яких зростає із збільшенням обсягу випуску продукції і зменшується із його зниженням. Змінні витрати включають витрати на сировину та матеріали, технологічне паливо й енергію, на оплату праці працівникам, зайнятим виробництвом продукції, з відрахуваннями на соціальні заходи, інші витрати.

Постійні – це витрати, абсолютна величина яких із збільшенням (зменшенням) обсягу випуску продукції істотно не змінюється. До постійних належать витрати, пов'язані з обслуговуванням і управлінням діяльністю підприємства [6, с. 119].

Більш детально структуру витрат в собівартості продукції (табл. 1) розглянемо на прикладі даних ТОВ «Суші – 3303» (м. Запоріжжя).

Таблиця 1

Аналіз структури витрат в собівартості продукції, тис. грн

Елементи витрат	2016	2017	Питома вага,%		Відхилення	
			2016	2017	Абсолютне	%
1. Матеріальні витрати	27410	32327	65	67,9	4917	2,9
2. Витрати на оплату праці	7264	6698	17	14,1	-566	-9,3
3. Відрахування на соціальні заходи	2717	2521	6,4	5,4	-196	-1,0
4. Амортизація	1172	1296	2,7	2,7	124	0
5. Інші прямі витрати	3544	4707	8,4	9,8	1163	1,4
6. Загальновиробничі витрати	55	61	0,1	0,1	6	-
Разом	42162	47610	100	100	5448	112,9
У тому числі - змінні витрати	38273	43793	911,7	92	5520	1,3
- постійні витрати	3889	3817	9,3	8,9	-72	-1,3

Джерело: складено авторами

Як свідчать дані табл. 1, протягом періоду, що вивчався, має місце зростання витрат на виробництво продукції. Їх загальна кількість у звітному періоді (2017 р.) зросла на 5448 тис. грн або 12,9%. Цей ріст обумовлений, перш за все, збільшенням матеріальних витрат в структурі виробничих витрат, питома вага, яких становить 65% в базовому та 67,9% у звітному періоді. Зростання матеріальних витрат на 4917 тис. грн або 2,9% зумовлено підняттям цін на енергетичні ресурси. Одночасно має місце зниження витрат на оплату праці та відрахування на соціальні заходи, що зумовлено скороченням чисельності робітників. Проте скорочення перелічених витрат не сприяло зниженню собівартості продукції.

Для вирішення цієї проблеми вважаємо за необхідне встановити вплив факторів на формування собівартості продукції завдяки факторному детермінованому аналізу [7, с. 164].

Факторна модель впливу чинників на формування собівартості продукції може бути представлена в такій формі:

$$ЗСВ = МВ + ВП + ВС + А + ІВ + ЗВ, \quad (1)$$

де ЗСВ – загальна сума витрат;
МВ – матеріальні витрати;
ВП – витрати на оплату праці;
ВС – витрати на соціальні заходи;
А – амортизація;
ІВ – інші прямі витрати;
ЗВ – загальновиробничі витрати.

Отже, факторна модель базового періоду (2016 р.):

42162 = 27410 + 7264 + 2717 + 1172 + 3544 + 55

Факторна модель звітного періоду (2017 р.):

47610 = 32327 + 6698 + 2521 + 1296 + 4707 + 61

На основі методу ланцюгових підстановок проведено розрахунки впливу окремих елементів витрат на їх загальну суму:

$\Delta ЗСВ = ЗСВ_1 – ЗСВ_0 = 47610 – 42162 = 5448$ грн.

1) $\Delta ЗСВ_{МВ} = 32327_{МВ1} + 7264_{ВП0} + 2717_{ВС0} + 1172_{АО} + 3544_{ІВ0} + 55_{ЗВ0} = 47079$ грн

За рахунок збільшення матеріальних витрат загальна сума виробничих витрат у звітному періоді зросла до 47079 грн.

2) $\Delta ЗСВ_{ВП} = 32327_{МВ1} + 6698_{ВП1} + 2717_{ВС0} + 1172_{А0} + 3554_{ІВ0} + 55_{ЗВ1} = 46513$ грн

За рахунок зміни витрат на оплату праці загальна сума їх зменшилась і становить 46513 грн.

3) $\Delta ЗСВ_{ВС} = 32327_{МВ1} + 6698_{ВП1} + 2521_{ВС1} + 1172_{А0} + 3544_{ІВ0} + 55_{ЗВ0} = 46315$ грн

За рахунок зменшення витрат на соціальні заходи загальна сума витрат також зменшилась і становить 46315 грн.

4) $\Delta ЗСВ_{А} = 32327_{МВ1} + 6698_{ВП1} + 2521_{ВС1} + 1296_{А1} + 3544_{ІВ1} + 55_{ЗВ0} = 46441$грн.

Збільшення амортизаційних витрат привело до зростання загальної суми витрат, яка становить 46441 грн.

5) $\Delta ЗСВ_{ІВ} = 32327_{МВ1} + 6698_{ВП1} + 2521_{ВС1} + 1296_{А1} + 4707_{ІВ1} + 55_{ЗВ0} = 47604$ грн

Зростання інших витрат привело до збільшення загальної суми виробничих витрат, яка становить 47604 грн.

6) $\Delta ЗСВ_{ЗВ} = 32327_{МВ1} + 6698_{ВП1} + 2521_{ВС1} + 1296_{А1} + 4707_{ІВ1} + 61_{ЗВ1} = 47610$ грн

Зміна всіх елементів витрат у звітному періоді зумовлена збільшенням виробничих витрат до загальної суми 47610 грн.

Проведемо балансову перевірку за методикою:

$ЗСВ_1 – ЗСВ_0 = {}_{\Delta}МВ + {}_{\Delta}ВП + {}_{\Delta}ВС + {}_{\Delta}ВА + {}_{\Delta}ІВ + {}_{\Delta}ЗВ$, яка підтверджує правильність розрахунків.

Дані показники є вирішальними при оцінці рівня економічної безпеки підприємства, яка насамперед характеризує захищеність його потенціалу (виробничого, організаційного, технічного, фінансово-економічного та соціального) від негативної дії зовнішніх і внутрішніх факторів, прямих або непрямих загроз та здатність підприємства до відтворення [3, с. 11]. Таким чином, економічну безпеку підприємства можна розглядати як з позиції агентів ринку, так і з позиції самого підприємства (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка показників чистого доходу собівартості та прибутку підприємства, тис. грн

Показники	Рік		Відхилення	
	2016	2017	+; -	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції	49745	57799	+8054	116
2. Собівартість продукції	42162	47610	+5448	112
3. Прибуток	7583	10189	+2606	134
4. Прибуток після оподаткування	6219	8355	+2136	134

Джерело: складено авторами

Як свідчать дані табл. 2, має абсолютне і відносне зростання чистого доходу, собівартості продукції та прибутку. Так, в 2016 році величина прибутку на підприємстві від реалізації продукції становила 7583 тис. грн, а за вирахуванням податку на прибуток його сума склала 6219 тис. грн. В 2017 році прибуток від реалізації продукції дорівнював 10189 тис. грн, а за вирахуванням податку на прибуток його сума склала 8355 тис. грн. За розрахунками керівництва підприємства є можливість інвестувати приблизно 50% прибутку, а для потреб необхідно приблизно 10 млн. Такі вихідні дані для розрахунку критерію економічної безпеки. Формально він може бути розрахований за формулою:

$$Y_{ЕБ} = \frac{БІ}{It}, \quad (2)$$

де *БІ* – брутто-інвестиції підприємства в році t;

It – інвестиції підприємства в році t, необхідні для забезпечення його економічної безпеки.

Чим більша величина співвідношення до 1, тим вищий рівень економічної безпеки підприємства. Причому найбільш точною є оцінка рівня економічної безпеки, яка розраховується за даними поточного року [4, с. 112-115].

За результатами розрахунків $Y_{ЕБ\ 2016}$= 0,31 і $Y_{ЕБ\ 2017}$= 0,41.

Таким чином, можна охарактеризувати рівень економічної безпеки підприємств, як нестійкий.

Часткові показники рівня економічної безпеки характеризують дані табл. 3.

Таблиця 3

Характеристика рівня економічної безпеки підприємства за частковими показниками

Показники	Роки		Відхилення
	2016	2017	
1. Рентабельність продукції за валовим прибутком, %	17,9	21,4	+ 3,5
2. Рентабельність продукції за прибутком після оподаткування, %	14,7	17,5	+ 2,8
3. Коефіцієнт фінансової залежності (норматив менше 2)	2,06	2,29	+ 0,23
4. Коефіцієнт автономії (норматив більше 0,5)	0,49	0,44	-0,05
5. Коефіцієнт фінансової стійкості (норматив більше 1)	0,96	0,79	-0,17
6. Коефіцієнт абсолютної ліквідності (норматив 0,2–0,3)	0,04	0,05	+ 0,01
7. Коефіцієнт швидкої ліквідності (норматив більше 1)	0,53	0,57	+ 0,04

Джерело: розраховано авторами

Як свідчать дані табл. 3, у підприємства показники рентабельності характеризують позитивну динаміку, показники фінансової стійкості та ліквідності не відповідають нормативним значенням, що зумовлено недостачею ліквідних засобів. Це негативно впливає на загальний рівень економічної безпеки.

Покращення економічної безпеки підприємства передбачає, перш за все, зниження матеріальних витрат в собівартості продукції. Допустимо, що їх рівень можна знизити за рахунок резервів на 10%. Якщо в 2017 році собівартість продукції дорівнювала 47610 тис. грн, то її зниження на 10% складає 42849 тис. грн (47610 – 4761).

Більш детально розрахунок показників прибутку та рентабельності характеризують дані табл. 4.

Таблиця 4

Аналіз показників прибутку, собівартості та рентабельності підприємства за умови зниження собівартості продукції

Показники	Значення
1. Чистий дохід, тис. грн	57799
2. Собівартість продукції, тис. грн	42849
3. Прибуток, тис. грн	14950
4. Прибуток після оподаткування, тис. грн	12259
5 Рентабельність продукції за валовим прибутком, %	34,8
6. Рентабельність продукції за прибутком після оподаткування, %	28,6

Джерело: розраховано авторами

За умови зниження матеріальних витрат в собівартості продукції та базисній ціні реалізації, маємо підвищення рівня рентабельності продукції за валовим прибутком на 13,4% (34,8% – 21,4%), а рентабельність за чистим прибутком на 11,1% (28,6% – 17,5%). Це дає підстави для підвищення загального рівня економічної безпеки: $Y_{ЕБ}$ = 0,61.Дане значення характеризує рівень економічної безпеки, як нормальний.

Закономірно, що збільшення прибутку підприємства та підвищення рівня рентабельності наблизить (призведе) до нормативного значення і часткові показники фінансової стійкості та ліквідності [8, с. 24].

Висновки з проведеного дослідження. Найбільш вагомим напрямком забезпечення економічної безпеки підприємства є зниження матеріальних витрат в собівартості продукції. В умовах зростання мінімальної заробітної плати та підвищення заробітної плати працівникам, а також підвищення цін на енергоносії практично єдиним напрямом зниження собівартості продукції є впровадження енергетично ефективних технологій на зниження матеріаломісткості продукції. Це призводить до збільшення прибутку підприємства, підвищення його рентабельності, фінансової стійкості та ліквідності. В кінцевому рахунку ці часткові показники економічної безпеки покращують і загальні (комплексні) показники, про що свідчать розрахунки.

Бібліографічний список

1. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посібник. Київ:Знання, 2007. 668 с.
2. Крушельницька О.В. Удосконалення системи управління витратами на підприємствах. *Вісник ЖДТУ*. 2013. № 1(51). С.107-115.
3. Витрати:Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 (зі змінами та доповненнями). URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00(дата звернення: 25.08.2018).
4. Ортинський В.Л., Керницький І.С., Живко З.Б. та ін. Економічна безпека підприємств, організацій та установ: навч. посібник для студ. вищих навч. закладів. Київ: Правова єдність, 2009. 544 с.
5. Донець Л.І., Ващенко Н.В. Економічна безпека підприємства: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 240 с.
6. Олійник О.В. Економічний аналіз: підручник. Житомир: ПП «Рута», 2007. 704 с.
7. Єрмошенко М.М., Горячева К.С. Фінансова складова економічної безпеки: держава і підприємство: наукова монографія. Київ: Національна академія управління, 2010. 232 с.
8. Іванюта Т.М., Заїчковський А.О. Економічна безпека підприємства: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 256 с.

References

1. Savytska, H.V. (2007), *Ekonomichnyi analiz diialnosti pidpryiemstva* [Economic analysis of enterprise activity], tutorial, Znannia, Kyiv, Ukraine, 668 p.
2. Krushelnytska, O.V. (2013), "Improvement of cost management systems at enterprises", *Visnyk ZhDTU*, no. 1(51), pp. 107-115.
3. Ministerstvo Finansiv Ukrainy, *Vytraty* [Costs], *Polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 16 (zizminamy ta dopovnenniamy)* [The provisions (standard) of accounting 16 (with amendments and additions)], available at: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00 (access date August 25, 2018).
4. Ortynskyi, V.L., Kernytskyi, I.S., Zhyvko, Z.B. etal. (2009), *Ekonomichna bezpeka pidpryiemstv, orhanizatsii ta ustanov* [Economic security of enterprises, organizations and institutions], high-school tutorial, Pravova yednist, Kyiv, Ukraine, 544 p.
5. Donets, L. I. and Vashchenko, N.V. (2008), *Ekonomichna bezpeka pidpryiemstva* [Economic security of enterprise], tutorial, Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine, 240 p.
6. Oliinyk, O.V. (2007), *Ekonomichnyi analiz* [Economic analysis], textbook, PP «Ruta», Zhytomyr, Ukraine, 704 p.
7. Yermoshenko, M.M. and Horiacheva, K.S. (2010), *Finansova skladova ekonomichnoi bezpeky: derzhava I pidpryiemstvo* [Financial component of economic security: state and enterprise], monograph, Natsionalna akademiia upravlinnia, Kyiv, Ukraine, 232 p.
8. Ivaniuta, T.M. and Zaichkovskyi, A.O. (2009), *Ekonomichna bezpeka pidpryiemstva* [Economic security of enterprise], high-school tutorial, Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine, 256 p.

Жадан М.І., Бажанов А.О. ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ – ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Мета. Аналіз впливу елементів собівартості продукції на ціну реалізації та фінансовий результат, який лежить в основі економічної безпеки підприємства.

Методика дослідження. В процесі дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи, зокрема:метод теоретичного узагальнення та порівняння став підґрунтям вивчення впливу елементів собівартості продукції на ціну реалізації та фінансовий результат, який лежить в основі економічної безпеки підприємства;логічний метод та методи індукції і дедукції, групування та узагальнення виступили основою при розгляді понять «витрати», «управління витратами» та ін; метод факторного детермінованого аналізу використано при оцінці факторів впливу на рівень економічної безпеки підприємства; метод економіко-математичного моделювання застосовано при побудові факторної моделі впливу чинників на формування собівартості продукції;монографічним методом викладено результати дослідження.

Результати. Окреслено сутність витрат виробництва. Наголошено на потребі факторного аналізу собівартості продукції як одного з інструментів механізму управління витратами діяльності суб'єктів господарювання. Проаналізовано вплив елементів собівартості продукції на ціну реалізації та фінансовий результат, який лежить в основі економічної безпеки підприємства. Розглянуто структуру витрат в собівартості продукції. Досліджено динаміку показників чистого доходу собівартості та прибутку підприємства. Встановлено рівень економічної безпеки підприємства за частковими показниками. Визначено показники прибутку, собівартості та рентабельності підприємства за умови зниження собівартості продукції.

Наукова новизна. Обґрунтовано доцільність у створенні єдиної, раціональної, чітко та безперебійно функціонуючої системи управління витратами, яка гарантуватиме належний рівень економічної безпеки підприємства.

Практична значущість. Отримані результати дослідження сприятимуть зниженню собівартості продукції і можуть бути використані при оцінці рівня економічної безпеки підприємства.

Ключові слова: витрати, управління витратами, собівартість продукції, економічна безпека підприємства.

Zhadan M.I., Bazhanov A.O. REDUCING PRODUCTION COSTS – THE FACTOR OF ECONOMIC SAFETY OF THE ENTERPRISE

Purpose. The aim of the article is the analysis of the influence of elements of the cost of production on the sales price and the financial result, which underlies the economic security of the enterprise.

Methodology of research. The method of theoretical generalization and comparison became the basis for studying the influence of elements of the cost of production on the price of sales and the financial result that underlies the economic security of the enterprise. Logical method, methods of induction and deduction, grouping and generalization were the basis for considering the concepts of “costs”, “cost management”, etc. The method of factor deterministic analysis is used in assessing the factors of influence on the level of economic security of the enterprise. The method of economical and mathematical modeling is used in constructing a factor model of the influence of factors on the formation of the cost of production. The monographic method describes the results of the study.

Findings. The essence of production costs is outlined. It is emphasized on the necessity of factor analysis of the cost of production as one of the tools of the mechanism for management of expenses of business entities. The influence of elements of the product cost price on the sales price and the financial result, which underlies the economic security of the enterprise, is analyzed. The structure of expenses in the cost price of products is considered.

The dynamics of indicators of net income of cost and profit of the enterprise is studied. The level of economic security of the enterprise by the partial indicators is established. The indicators of profit, cost and profitability of the enterprise are determined on condition of reduction of the production cost.

Originality. The necessity to create a unified, rational, clear and uninterrupted functioning of the cost management system, which guarantees the proper level of economic security of the enterprise, is substantiated.

Practical value. The main provisions of this study in the form of proposals and methodological recommendations can be used in assessing the level of economic security of the enterprise.

Key words: costs, cost management, cost of production, economic safety of the enterprise.

Жадан М.И., Бажанов А.А. СНИЖЕНИЕ СЕБЕСТОИМОСТИ ПРОДУКЦИИ – ФАКТОР ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Цель. Анализ влияния элементов себестоимости продукции на цену реализации и финансовый результат, который лежит в основе экономической безопасности предприятия.

Методика исследования. В процессе исследования использованы общенаучные и специальные методы, в частности: метод теоретического обобщения и сравнения стал основой изучения влияния элементов себестоимости продукции на цену реализации и финансовый результат, который лежит в основе экономической безопасности предприятия; логический метод, методы индукции и дедукции, группировки и обобщения выступили основой при рассмотрении понятий «затраты», «управление затратами» и др.; метод факторного детерминированного анализа использован при оценке факторов влияния на уровень экономической безопасности предприятия; метод экономико-математического моделирования применен при построении факторной модели влияния факторов на формирование себестоимости продукции; монографическим методом изложены результаты исследования.

Результаты. Определена сущность издержек производства. Отмечено необходимость факторного анализа себестоимости продукции как одного из инструментов механизма управления затратами деятельности субъектов хозяйствования. Проанализировано влияние элементов себестоимости продукции на цену реализации и финансовый результат, который лежит в основе экономической безопасности предприятия. Рассмотрена структура расходов в себестоимости продукции. Исследована динамика показателей чистого дохода себестоимости и прибыли предприятия. Установлено уровень экономической безопасности предприятия по частным показателям. Определены показатели прибыли, себестоимости и рентабельности предприятия при снижении себестоимости продукции.

Научная новизна. Обосновано целесообразность в создании единой, рациональной, четко и бесперебойно функционирующей системы управления затратами, которая будет гарантировать надлежащий уровень экономической безопасности предприятия.

Практическая значимость. Полученные результаты исследования будут способствовать снижению себестоимости продукции и могут быть использованы при оценке уровня экономической безопасности предприятия.

Ключевые слова: затраты, управление затратами, себестоимость продукции, экономическая безопасность предприятия.